

Motion till riksdagen

1988/89: Fi64

av Inger Schörling m. fl. (mp)

med anledning av prop. 1988/89: 150 med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1989/90, m. m. (kompletteringspropositionen)

---

1. Bakgrund och allmänna bedömningar

1.1 Ekonomisk överhettning

Efterfrågan och tillväxten i världsekonomin har varit hög under de senaste åren. Kapacitetsutnyttjandet i industrin har i många utvecklade länder ökat successivt liksom efterfrågan på arbetskraft. Under förra året uppgick den ekonomiska tillväxten i industriländerna till drygt 4 procent och arbetslösheten sjönk till något över 7 procent. Världshandelsvolymen ökade 1988 med ca 9 procent. Mellan de tre stora länderna USA, Japan och Västtyskland kvarstår dock stora obalanser även om USA:s underskott minskat 1988 till motsvarande 2,5 procent av BNP.

Den höga efterfrågan under senare år har medfört förbättrad lönsamhet i industriländernas näringsliv och kraftigt ökade investeringar. De ökade investeringarna har lett till höjd produktivitet, vilket till en del verkat inflationsåterhållande. Det finns dock nu klara tecken på överhettning i många länder – länder som Kanada, USA, England, Japan och Västtyskland – och starka farhågor för ökad internationell inflation. Inflationen har i OECD-länderna ökat under såväl 1987 som 1988. Förra året var inflationen i OECD-området närmare 4 procent och i februari i år hade OECD:s inflationstakt ökat till 4,8 procent. På det internationella finansiella området finns också farhågor för att den fortsatta finansieringen av USA:s stora bytesbalansunderskott skall leda till en förtroendekris för dollarn. Härtill kommer u-ländernas skuldskris som inte lösts och nyligen vållade svåra oroligheter i Venezuela.

Den svenska ekonomin är enligt alla nu gällande ekonomiska bedömningsgrunder överhettad. Arbetslösheten är internationellt sett rekordlåg och industrin som nu arbetar för högtryck har svårt att få den personal den vill ha för att kunna klara den stora orderingången. Ett ansträngt arbetsmarknadsläge innebär att kampen om dem som arbetar blir hård och den industri som betalar högre löner har lättare att få personal. Vi får på detta sätt en inflationspress i den svenska ekonomin.

Varuefterfrågan i landet är hög och det beror på att medborgarna har mera pengar att köpa för och att det är lätt att låna pengar för konsumtion. Sedan lånemarknaden avreglerades har utlåning för konsumtion ökat mycket kraftigt och vi är i den situationen att hushållssparandet är negativt.

Hög varuefterfrågan och god tillgång till pengar innebär också att inflationen drivs framåt i Sverige. På sikt kommer hushållen att tvingas till en lägre konsumtion när lånen skall betalas tillbaka.

Efterfrågan på svenska exportprodukter har varit och är mycket god. Svensk industri har på ett mycket skickligt sätt kunnat utnyttja den långvariga högkonjunkturen dels genom att kunna leverera stora mängder kvalificerade produkter dels genom att utnyttja möjligheterna till att ta rejält betalt för produkterna. Exportindustrin uppvisar i dag mycket stora vinstmarginaler och företagen går mycket bra.

Den svenska inflationstakten är i genomsnitt betydligt högre än den i våra stora konkurrentländer. Det kan på sikt leda till att svenska produkter kan få det svårt att konkurrera vid samma kvalitets- och servicenivå om tillverkningskostnaderna ökar snabbare i Sverige än utomlands.

Den svenska handelsbalansen är positiv och det beror på den goda svenska exporten i kombination med att oljeprisernas och dollarkursernas låga nivå har gynnat Sverige.

Däremot är bytesbalansen negativ beroende på att tjänstenettet och turistnettet är negativa. Till detta kommer att svenska företag har gjort mycket stora investeringar utomlands de senaste åren.

Den ekonomiska tillväxten i Sverige är lägre än inom OECD-området i genomsnitt och har varit det de senaste 20 åren. Det är svårt att klara kombinationen mellan hög ekonomisk tillväxt, hög sysselsättning och begränsad inflation.

1.2 Den offentliga sektorns problem

I ett samhälle där man produktionsmässigt ligger invid taket för produktionskapaciteten uppstår det störningar i de delar av samhällsekonomin, som inte har lätt att reagera på löneökningkrav och på reformer av arbetets innehåll och ledning. Delar av den offentliga sektorn har därför svårigheter att behålla sina anställda och det ger problem bland annat för vård och omsorg.

Dessa problem har troligen också samband med den genomsnittligt mycket höga bildnings- och kunskapsnivån i Sverige och de förväntningar på meningsfullt arbete som detta skapar. De företag och organisationer, som kan erbjuda goda kombinationer av meningsfullhet och inflytande, kommer att ha det lättare att anställa och behålla anställda och lönetrycket kommer då inte att bli så markerat.

1.2.1 Reformering av den offentliga sektorn

För den offentliga sektorns framtid och trovärdighet är det nödvändigt att se till att reformera den så att den bättre klarar medborgarnas och de anställdas krav och förväntningar. Att det nu är svårigheter får inte tas som intäkt till den nu i konservativa kretsar populära hetsen mot den offentliga sektorn och dem som arbetar där. En väl fungerande offentlig sektor är en av den svenska demokratins grundpelare och alla politiska partier har ett gemensamt ansvar att se till att den verkligen ges förutsättningar att fungera. Det är en viktig solidaritetsfråga.

1.2.2 En effektivare vård

Vården är en viktig del av den offentliga sektorn. Vårdens kostnader kan successivt reduceras om skademängden i samhället minskar genom radikal minskning av trafikolyckor och färre arbetsskador. En förbättrad miljösituation bidrar till att minska de miljörelaterade sjukdomarna. Att minska vårdbehoven är det bästa sättet att effektivisera vården.

1.3 Den "dåliga" produktivitetsexvecklingen

I proposition 150 och i många andra sammanhang oroas man mycket av den dåliga produktivitetsexvecklingen inom det privata näringslivet mätt med de metoder som man nu har. Problemet med dessa metoder är att de är behäftade med betydande fel då de har svårt att på ett vettigt sätt beakta de kvalitetsförändringar, som hela tiden sker i ett utvecklat industrisamhälle. Det är utomordentligt lätt att registrera produktivitetssänkningar, som i praktiken är produktivetsförbättringar därför att produktkvaliteten är så mycket högre. Hade de svenska produktivetsförändringarna varit så dåliga, som man mäter dem till, skulle inte svensk industri ha kunnat hävda sig så bra som den har gjort och handelsbalansen hade haft ett helt annat utseende än i dag. Det finns med andra ord besvärande mörkertal i en väsentlig del av den offentliga ekonomiska statistiken, som måste rättas till. Det är oroväckande att viktiga ekonomisk-politiska beslut fattas på bräckliga underlag.

1.4 Ekonomi, ekologi och ohämmad ekonomisk tillväxt

I ett samhälle där man i de styrande kretsarna inte vill se eller förmår se att det finns samband mellan ekonomi och ekologi har de senaste årens ekonomiska utveckling ansetts vara mycket bra och Sveriges finansminister har därför fått mycket beröm för den s. k. tredje vägens ekonomi.

Men det finns en baksida som vi dagligen kan ta del av via massmedia, böcker och genom att själva se vad som händer i miljön. Det är den galopperande miljöförstörelsen. Denna leds av industriländerna med deras ekonomiska krav på ständigt ökad materiell förbrukning. Industriländernas ledstjärna är att ständigt öka den ekonomiska tillväxten. Om Sverige minskar sin ekonomiska tillväxt under vissa tal eller hamnar på lägre nivåer än andra länder betraktas detta som en katastrof och ledande politiker talar om förlorade år. Från industrins sida räknar man ut hur mycket mera vi skulle ha konsumerat om tillväxten hade varit högre. De som tänker på detta sätt och planlägger landets ekonomi med dessa utgångspunkter har helt glömt bort sambandet mellan ekonomi och ekologi.

En annan negativ sida av den okritiska tillväxtpolitiken är den ökade belastningen på människorna. Mellan 1984 och 1988 har antalet arbetsskadeärenden fördubblats till över 1 000 000, förtidspensioneringen ökade förra året med nära 60 000 personer till upp emot 350 000. Inom sjukförsäkringen är det framför allt långtidssjukskrivningen som ökat.

Industrisamhället som system har hitintills byggt på fyra helt ohållbara förutsättningar:

1. obegränsad tillgång på lagrad energi
2. obegränsad tillgång på råvaror
3. obegränsad tålighet hos naturen mot påverkan
4. obegränsad fysisk och psykisk tolerans hos människan mot ändringar i livssituationen.

Det går inte att bygga ett samhälle på illusioner om obegränsade tillgångar och tålighet. Vi ser ju trots allt dagligen omkring oss att vi har klara fysiska och psykiska begränsningar, som vi måste beakta.

Vi har tre sätt att komma till rätta med dagens problem i Sverige:

1. Intensiv upplysning så att vi som medborgare och konsumenter medvetet väljer en skonsammare livsstil. Upplysnings- och utbildningskampanjer som "det naturliga steget" spelar här en stor roll tillsammans med det stora och viktiga arbete som alla olika natur-, miljö- och konsumentorganisationer utför i Sverige.

2. Ekonomiska styrmedel med hjälp av skatter och avgifter.

3. Tvingande lagstiftning när inget av de övriga sätten är framkomligt.

Den ekonomiska politiken måste präglas av att vi börjar minska miljöförstörelsen och förbrukningen av icke förnyelsebara råvaror. Detta kan ske genom att beskatta råvaror, energi och farliga utsläpp högre än i dag samt genom sänkta skatter på mänskligt arbete.

Detta skulle leda till bättre hushållning med ändliga – icke förnyelsebara – resurser som olja, kol, gas och malmer av skilda slag. Lägre beskattning av mänskligt arbete leder till att det lönar sig att laga, reparera och återanvända. Dessa förändringar i skattesystemet måste kombineras med beskattning av farliga utsläpp för att göra det lönsamt för företagen att minska sina utsläpp.

1.4.1 En miljömedveten skattepolitik

Inom skatteområdet bör man använda två typer av skatter:

1. **Finansieringsskatter**, dvs. de skatter som har som huvuduppgift att ge samhället de ekonomiska resurserna att klara gemensamma uppgifter.

2. **Styrskatter**, dvs. de skatter som används för att styra mot klart uttalade samhällsmål av både fysisk och social art som t. ex. utsläppsskatter för att klara miljön och råvaruskatter för att spara lättillgängliga icke förnyelsebara råvaror till kommande generationer. Många styrskatter har den egenskapen att de minskar med tiden allt eftersom de ger önskat resultat. De kan ändå lämna ett visst bidrag till finansieringen av offentlig verksamhet. Styrskatter skall ej vara utformade som momsens, dvs. ingående skatter skall inte vara avdragsgilla för företagen, eftersom de då mister sin styrande effekt.

Under den tid då vi levde med illusionerna om de obegränsade tillgångarna och den obegränsade tåligheten hos natur och människor tycktes det vara acceptabelt att grunda varors och tjänsters priser enbart på de företagsekonomiskt motiverade kostnaderna.

I dag när vi är medvetna om de fysiska och psykiska begränsningarna måste också de samhällsekonomiska kostnaderna tas in i priset på varor och tjänster. Detta är styrskatternas stora uppgift.

De som kan ta fram produkter, som under tillverkningen ger små skador och en god hushållning med råvaror, får möjligheter att sälja sin produkt billigare än de som inte klarar detta. På liknande sätt blir den vara, som förorsakar små skador, billigare i sin användning än den som ger mera skador.

Styrskatterna skall inom marknadsekonomins ramar komplettera de vanliga företagsekonomiska kalkylerna för att sända signaler in i samhället om bättre val. Detta tänkande leder till att det nu gängse ekonomiska styrmåttet BNP måste kompletteras med andra mått som speglar resursanvändningen av människor och natur. En viktig förutsättning för en fungerande och ansvarsfull ekonomisk politik är en god miljö.

1.5 Levnadsstandarden i Sverige

Sverige har en internationellt sett utomordentligt hög materiell standard. Att merparten av världens befolkning skulle leva på det sätt vi gör i Sverige och de andra rika länderna vore en fysisk omöjlighet. Att visa internationell solidaritet måste innebära att vi svenskar aktivt verkar för att ändra vårt miljöförstörande levnadssätt och drastiskt minskar vår konsumtion av jordens ändliga råvaror till fromma både för världens fattiga länder och kommande generationer.

2. Regeringens förslag och miljöpartiet de grönas motförslag

Miljöpartiet de gröna delar regeringens uppfattning att den svenska ekonomin är överhettad och att det därför är riktigt att vidta åtgärder för att minska överhettningen och den stigande inflationen. Men de åtgärder som skall sättas in måste vara miljörelaterade dvs. vara så utformade att vi nu kan påbörja ett arbete för att komma till rätta med våra verkliga problem – miljöproblemen.

Regeringen ser överhettningen som ett kortsiktigt konjunkturproblem, som kan lösas med akuta åtgärder under en kort tid. Miljöpartiet de gröna har en mera långsiktig syn på överhettningsfrågorna, dvs. den viktiga uppgiften är att långsiktigt minska resursslöseriet på ett ansvarsfullt sätt.

Problemet med regeringens proposition 1988/89: 150 är att den inte på någon punkt har lyckats frigöra sig från de grundläggande illusioner, som industrisamhället av i dag bygger på. Det är orsaken till att vi där inte finner några förslag av betydelse som kan relateras till vår aktuella fysiska verklighet.

Regeringen vill kortsiktigt komma till rätta med överhettningen genom

1. att göra varor dyrare genom en generell höjning av den allmänna momsen med 2%,
2. att göra arbetskraften dyrare genom en höjning av arbetsgivaravgiften med 2% i hela landet och med ytterligare 3% i storstadsområdena,
3. att höja skatterna på alkoholhaltiga drycker och tobak,
4. att slopa mjölksubventionerna som skulle innebära att mjölkpriset stiger med ca 2 kronor per liter i konsumentledet.

2.1 Arbetsgivaravgifterna

Miljöpartiet de gröna säger nej till höjningen av arbetsgivaravgifterna. Att höja arbetsgivaravgifterna strider mot grundprinciperna i miljöpartiet de grönas ekonomiska politik som säger att vi skall sänka skatterna på mänskligt arbete och höja dem på råvaror, energi och farliga utsläpp. Det miljöpartiet de gröna har sagt i sitt budgetförslag är att arbetsgivaravgifterna skall varieras på så sätt att de skall sänkas inom vården och omsorgen samt dessutom utanför de ekonomiskt överhettade områdena.

För att göra det gynnsammare att starta och driva företag i Norrland, på Gotland och i de delar av Värmland, Dalarna och Västmanland som inte redan har hög sysselsättning, vill miljöpartiet de gröna sänka arbetsgivaravgiften i dessa områden med 10 procentenheter, dvs. ca en fjärdedel. Staten övertar ansvaret för att betala motsvarande del av de olika försäkringspremier, som ingår i arbetsgivaravgiften.

De nuvarande stödområdena A, B och C ingår i de områden, där miljöpartiet de gröna vill sänka arbetsgivaravgiften, men även de orter längs Norrlandskusten där stora delar av skogsindustrierna och andra processindustrier ligger. De kompenseras därigenom helt eller delvis för de höjda energiskatter och miljöskatter som de måste betala till dess de har ställt om till miljövänligare och energieffektivare teknik.

Till detta kommer att miljöpartiet de gröna vill att arbetsgivaravgifterna inom sjukvård, äldre- och handikappomsorg också skall sänkas med 10 procentenheter.

2.2 Energiskatterna

2.2.1 Drivmedelsskatterna

Miljöpartiet de gröna anser att drivmedelsskatterna måste höjas på följande sätt:

1. Höjd bensinskatt med 1:25 kronor per liter för oblyad bensin
2. Höjd bensinskatt med 2:25 kronor per liter för blyad bensin
3. Höjd kilometerskatt som motsvarar skattehöjningen för blyad bensin.

Möjligheten att helt överföra skatten till dieselbränslet utreds

4. Skatt på flygbränsle som motsvarar 2:50 kronor per liter
5. Omläggning av fordonsskatten till skatt på bränslet

2.2.2 Energiråvarubeskattning

För övriga energislag vill miljöpartiet de gröna att det skall tas ut skatt på energiråvaran i enlighet med följande tabell:

Energiråvara	Energiskatter i öre/kWh
Kol	11,8
Naturgas	11,8
Industrigasol	11,8
Eldningsolja	11,8
Fartygsbränsle	11,8
Kol för elproduktion	3,0

Olja för elproduktion	3,0
Gas för elproduktion	3,0
Kärnbränsle för el	3,5 (200 TWh/år)

Mot. 1988/89
Fi64

För elkraft från vattenkraft vill miljöpartiet de gröna att den skall beskattas vid källan med 10,6 öre/kWh för gammal vattenkraft och 9,6 öre/kWh för ny vattenkraft. Konsumtionskatten för el avskaffas samtidigt.

2.2.3 Energibesparingar

2.2.3.1 Industrin

För den energiintensiva industrin har vi i Sverige en speciell skattesubvention som ger företag energiskattebefrielse för de delar av energiskatten som överstiger 1,7% av produkternas försäljningsvärde. Det gör att de allra största energislukarna klarar sig undan stora prishöjningar och skattehöjningar på energiområdet. Det är inte rimligt att det är på detta sätt eftersom också industrin måste vara med och spara energi. Industrin är utomordentligt kostnadsmedveten. Det innebär att ökade energikostnader kommer att göra industrin intresserad av att spara. Miljöpartiet de gröna föreslår att den speciella energiskattesubventionen successivt urholkas genom att procenttalet för skattebefrielse höjs till 2,2% den 1 juli 1989. Målet skall sedan vara att genom successiva höjningar helt avskaffa storförbrukarsubventionen inom en femårsperiod. De industrier som på detta sätt får höjda energikostnader ligger i de flesta fall i de delar av landet där miljöpartiet de gröna vill sänka arbetsgivaravgifterna med 10 procentenheter.

2.2.3.2 Hushållen

De höjda energiskatterna kan medborgarna motverka genom ett konsekvent energisparande i vardagslivet. För att detta skall få verklig fart behöver medborgarna en god rådgivning och det är en uppgift för samhället att organisera och betala för denna rådgivning.

2.3 Energimoms

Miljöpartiet de gröna säger bestämt nej till förslagen i sittande utredningar att i samband med en momsbeläggning sänka punktskatterna på energi. Detta skulle bara leda till att användningen av olja, kol, gas och elkraft skulle öka och att inhemska förnybara bränslen motarbetas. Helt i strid med gällande riksdagsbeslut.

2.4 Transporter

Det ur miljösynpunkt mest gynnsamma transportsättet måste gynnas av samhället medan de som bidrar till att förstöra miljön måste motverkas. Det är därför som miljöpartiet de gröna föreslår de kraftiga skattehöj-

ningarna för drivmedel inklusive drivmedel för flyget, som i dag är obeskattat. Den föreslagna skattehöjningen för flygbensin bör kunna fördelas så att 1:50 kronor per liter drabbar själva bränslet medan 1 krona per liter i genomsnitt tas ut som en landningsavgift för att också det internationella flyget skall betala sin del av miljöförstöringen och för att det skall vara möjligt att sätta låga landningsavgifter för trafik på Gotland och övre Norrland.

Höjda kostnader för transporter på landsväg och i luften borde bidra till att dessa skall minska i omfattning och i stället leda till ökad användning av tåg, lokal rälsburen kollektivtrafik och sjöfart.

2.4.1 Glesbygdsfrågorna

I många delar av landet har medborgarna inga möjligheter att välja kollektiva transporter för att kunna ta sig till sina arbeten. För att kunna bibehålla en levande landsbygd måste de som bor i dessa områden få viss kompensation för de fördyringar som de höjda skatterna medför. I budgetmotionen i januari avsattes 1 000 milj. kr. till ett extra glesbygdsstöd för att klara denna fråga. På detta område är miljöpartiet de gröna öppet för diskussioner och förslag.

Syftet med de höjda skatterna är att få så många som möjligt att ändra sina körvanor. Vi har alla möjligheter att sänka hastigheterna och därigenom spara bränsle och sänka transportkostnaderna. Detta kan också ske genom samkörningar och bättre planering av bilkörningarna.

2.4.2 Järnvägarna

En viktig del i denna omstrukturering av det svenska transportsystemet är att järnvägarna byggs ut i en takt, som är långt högre än den som nu är beslutad. Miljöpartiet de gröna kräver att det nu upprättas en plan för en kraftig utbyggnad av det svenska järnvägsnätet och att det fattas ett principbeslut om att satsa 65 000 milj. kr. fram till år 2000 på denna utbyggnad. Det närmaste året bör ytterligare 1 500 milj. kr. avsättas för järnvägsutbyggnad utöver vad riksdagen hittills beslutat.

Fram till år 2000 vill miljöpartiet de gröna att det skall satsas 15 000 milj. kr. på eldriven spårbunden kollektivtrafik i storstadsområdena. Inom denna ram bör det nu avsättas ytterligare 500 milj. kr. för att bygga ut den lokala spårbundna trafiken.

Högre transportkostnader för landsvägstransporter kommer att leda till att det inte blir lika lönsamt att frakta varor långa sträckor. Det kommer att gynna lokal produktion tillsammans med de sänkta arbetsgivaravgifterna utanför de ekonomiskt överhettade områdena.

2.4.3 Minskade väginvesteringar

De ökade järnvägsinvesteringarna kan delvis finansieras genom att dra ned på nyinvesteringar i vägnätet. Således föreslås att anslagen till investeringar i nya vägar minskas med 1 000 milj. kr. och anslagen till investeringar i ökad bärighet med 600 milj. kr.

2.5 Skatter på alkohol och tobak

Miljöpartiet de gröna ställer sig i princip bakom de förslag som regeringen har kommit med men menar att skatterna måste höjas mycket mera än vad regeringen föreslår i proposition 150.

Miljöpartiet de grönas förslag, enligt tidigare motion, är att skatterna på sprit och tobak höjs med 40% och skatterna på vin och öl med 20%.

2.6 Reklamskatt

Reklamen bidrar starkt till den rådande överhettningen och innebär ett omfattande slöseri med papper. Miljöpartiet de gröna vill därför att reklamskatten skall fördubblas. Vi har också i en särskild riksdagsmotion föreslagit att skatten läggs om för att skilja mellan reklam och produktinformation.

2.7 Förpackningsskatt

Den rika floran av förpackningar är en del av det omfattande slöseriet i den svenska ekonomin. En förpackningsskatt kan ha en dämpande verkan på viljan att köpa varor speciellt i engångsförpackningar. Det måste vara en del av regeringens medvetna miljöpolitik att stödja utvecklingen av alternativ till engångsförpackningar. Miljöpartiet de gröna föreslår en avgift på förpackningar av aluminium och plaster.

2.8 Mjölksubventionerna

Miljöpartiet de gröna säger bestämt nej till förslaget om avskaffade mjölksubventioner.

2.9 Pensioner

Pensionärer i dagens Sverige lever i dag under mycket olika villkor. Många pensionärer med full ATP har det mycket gott ställt och måste liksom många bättre ställda barnfamiljer och vuxna utan barn räkna med att ta på sig en ekonomisk uppoffring för att rädda miljön och minska slöseriet med naturresurser.

Pensionärer som bara har folkpension eller folkpension med låg ATP bör hållas skadeslösa för de ökade energikostnader m. m., som miljöpartiets förslag innebär.

Allra sämst har de s. k. undantagandepensionärerna som i dag inte får något pensionstillskott. Dessa pensionärer måste få en ekonomisk förbättring.

Konkret föreslår miljöpartiet de gröna följande åtgärder som rör pensionärernas ekonomi:

2.9.1 Justerat basbelopp och höjt pensionstillskott

De höjda skatter på energi m. m. som miljöpartiet de gröna föreslår skulle med nuvarande beräkningsregler för basbelopp påverka basbeloppet men bör inte göra det, för annars får alla pensionärer automatiskt kompensation i form av högre basbelopp och därmed högre folkpension och ATP. Endast pensionärer med bara folkpension eller med låg ATP bör kompenseras. Miljöpartiet de gröna föreslår att pensionstillskottet höjs från i dag 0,48 till 0,50 gånger basbeloppet för ensamstående och motsvarande för gifta pensionärer.

2.9.2 Pensionstillskott till undantagandepensionärerna

Undantagandepensionärerna föreslås få samma villkor som övriga folkpensionärer, dvs. rätt till pensionstillskott.

2.9.3 Höjda ATP-avgifter och ändrade placeringsbestämmelser

Regeringens förslag om att höja ATP-avgifterna med 2 procentenheter och göra motsvarande sänkning av folkpensionsavgifterna är knappast påkallat av omedelbara finansieringsproblem för ATP-systemet. Det förefaller som om det främsta motivet till att förslaget om en så drastisk förändring lagts fram just nu är att kunna slussa över en del av de pengar som tas in i regeringens åtstramningspaket till AP-fonderna. Miljöpartiet de gröna anser i stället att dessa pengar skall användas till avbetalning på statsskulden för att minska statsskuldsräntorna och därigenom förbättra Sveriges ekonomiska läge inför eventuellt kommande konjunkturavmattning och fortsatta skatteomläggningar. ATP-systemets fortsatta finansiering måste bedömas i ett större sammanhang där även förslag från den sittande pensionsberedningen bör vägas in.

Inte heller föreslagna förändringar av AP-fondernas placeringsregler är av akut karaktär. De kan därför anstå till ordinarie budgetproposition.

2.10 Bastillägg

Ett bastillägg bör ersätta nuvarande bostadsbidrag för barnfamiljer. Detta innebär att bostadskostnaden inte räknas in i underlaget utan att det endast är hushållens inkomst och antalet barn som avgör storleken på stödet.

Detta leder till att hushåll i glesbygden, som ofta har betydligt lägre bostadskostnader än i storstäderna, får lika stort bastillägg som hushåll i storstäder, om inkomsten och antalet barn är lika. Alla barnfamiljer som i dag får bostadsbidrag får med vårt bastillägg ett ökat stöd. Bastillägget ger barnfamiljer ökade ekonomiska möjligheter att bo i hela Sverige och gör det lättare för dem som bor i områden med höga hyror att flytta till mindre "heta" områden.

Bastillägget skall beräknas på följande sätt:

Bastillägg = 2 100 + 480 × antal barn (max 3) - (0,20 × hushållets månadsinkomst).

Bastillägget kan ses som en del av kompensationen för de fördrade transportkostnader som följer av miljöpartiet de grönas ekonomisk-ekologiska politik.

Mot. 1988/89
Fi64

2.11 Kommunal skatteutjämningen

Målet måste vara att skapa ökad rättvisa genom en utjämning mellan rika och fattiga kommuner samtidigt som vi slår vakt om den kommunala självstyrelsen. Skatteutjämningen skall bl. a. ta hänsyn till kommunernas skattekraft, åldersfördelning och geografiska förhållanden. Miljöpartiet de gröna är öppet för diskussioner om hur en bra kommunal skatteutjämning skall kunna utformas efter denna inriktning. Miljöpartiet de gröna säger för närvarande nej till den föreslagna utvidgningen av den s.k. Robin Hoodskatten, då den har karaktären av hastverk som försvårar en långsiktig ekonomisk planering för kommunerna. Den kommunala skatteutjämningen bör utredas i ett sammanhang och med större framförhållning än som nu sker.

2.12 Rätt att bli kommunal dagbarnvårdare åt eget barn

Miljöpartiet de gröna kräver att föräldrar skall ha rätt att bli kommunal dagbarnvårdare även åt eget barn. Principen skall vara att förälder som anställs som kommunal dagbarnvårdare åt eget barn skall ges samma villkor som en "vanlig" dagbarnvårdare i familjedaghem: samma grundlön, kostnadsersättning, sociala förmåner inkl. ATP, utbildning etc. Dagbarnvårdare åt eget barn skall, precis som föräldrar som har vanlig familjedaghemsp plats, betala daghemsavgift. Allt i enlighet med vår motion under den allmänna motionstiden.

2.13 Investeringsavgift på oprioriterade byggen i storstadsområdena

För att minska den ekonomiska överhettningen i storstadsområdena och för att prioritera bostadsbyggande vill miljöpartiet de gröna att det tills vidare införs en speciell investeringsavgift på 25 % på oprioriterade byggen i storstadsområdena.

2.14 Miljö- och kollektivtrafikavgift i storstadsområdena

Den ekonomiska överhettningen är extra besvärande i storstadsområdena. Det är också i dessa områden som de negativa verkningarna av koncentrationpolitiken gjort sig allra mest påmind. Trafikapparaten överbelastas, allt fler grönområden tas i anspråk för bebyggelse, miljön försämras. Inom Stockholms läns landsting utreds för närvarande möjligheten att med en regional drivmedelsskatt låta bilismen betala för sina kostnader. Miljöpartiet de gröna har också motionerat i riksdagen i detta ärende.

Det är också rimligt att de företag som bedriver verksamhet i storstadsområdena också får vara med och betala för att lösa de trafik- och miljö-

problem som koncentrationen till dessa områden för med sig. Miljöpartiet de gröna föreslår därför att en särskild miljö- och kollektivtrafikavgift tas ut på företag i storstadsområdena. Den exakta avgränsningen av berörda områden och utformningen av avgiften bör snabbutredas.

De medel som flyter in från avgiften skall kunna användas bl.a. för investeringar inom spårburen kollektivtrafik och miljöförbättring (t. ex. sjörestaurering o. d.). Utförandet av investeringarna bör kunna påbörjas 1991 när investeringsavgiften för oprioriterat byggande fått effekt och överhettningen på byggarbetsmarknaden i storstadsområdena dämpats.

2.15 Skärpt realisationsvinst- och förmögenhetsbeskattning

Beskattning av inkomst av kapital och realisationsvinster bör göras oberoende av beskattningen av arbetsinkomster och vara minst lika hög. Miljöpartiet de gröna har i en särskild motion till årets riksdag föreslagit höjd skatt på realisationsvinster, i första hand på aktier.

2.16 Lånekarusellen

I samband med att lånemarknaden avreglerades har som tidigare nämnts utlåningen till konsumtion ökat markant. Hushållens sparkvot är negativ. Många hushåll har betydande svårigheter att klara sin ekonomi på grund av lånebelastningen. För att minska köplusten vill miljöpartiet de gröna dämpa utlåningen till konsumtion och göra sparandet attraktivt. Åtgärder som bör övervägas är skärpta kassakvoter för bankerna och regler som medför att kontokorts- och avbetalningshandel görs svårare. Likaså bör den ohöljda och aggressiva reklamen från kreditinstitutens sida dämpas.

Regeringens förslag som möjliggör sänkta räntor för allemanssparande bör avvisas för närvarande då detta skulle motverka ett just nu extra välbehövligt sparande. Miljöpartiet de gröna kommer i sitt yttrande över inkomstskatteutredningens förslag att föreslå hur allemanssparandet kan ersättas av mer förmånliga regler för allt hushållssparande.

2.17 Myndigheter, miljö- och naturvård

Miljövårdens myndighetsorganisationer måste stärkas under en följd av år för att klara nya åtaganden. I dag har myndigheterna för små resurser för att ens klara av de uppgifter de redan har. Därför föreslår miljöpartiet de gröna inför nästa budgetår kraftiga resursförstärkningar för naturvårdsverket, kemikalieinspektionen samt länsstyrelsernas naturvårdsenheter, totalt med 100 milj. kr. Naturvården bör få kraftigt utökade resurser om 200 milj. kr., bl. a. för att pengarna skall räcka till en del inköp av skyddsvärd mark.

Vidare vill miljöpartiet de gröna satsa på:

- Bidrag för att installera avgasrening på gamla bilar, 100 milj. kr.
- Bidrag för radonsanering av hus, 100 milj. kr.
- Ökade anslag för internationellt miljö- och naturvårdsarbete, 1 000 milj. kr.

- Ökad forskning inom miljöområdet, 50 milj. kr.
- Förbättrad miljövardeinformation, 20 milj. kr.
- Utbildning och information om ekologiskt byggande.

Mot. 1988/89
Fi64

I en särskild motion med anledning av regeringens förslag till övervinstskatt 1989 har miljöpartiet de gröna föreslagit att intäkterna av denna skatt, totalt 3,5 miljarder kr., används för köp av urskogar i Sverige, för bevarande av regnskogar och till en internationell miljöfond för insatser i bl.a. Polen.

2.18 Miljö- och utsläppsskatter

Fortfarande kan företag göra miljöfarliga utsläpp utan kostnader eller andra nackdelar för företaget. Därför finns det i de flesta fall fortfarande inga starka företagsekonomiska drivkrafter för dessa företag att byta till miljövänlig processteknik.

Miljöskatter skall införas så snart det är administrativt och tekniskt möjligt för olika typer av utsläpp. Skatter på klor-, svavel- och kväveutsläpp bör prioriteras. Det bör vara möjligt att införa skatter på dessa föroreningar från 1990-01-01. Därefter bör successivt skatter på andra föroreningar införas.

3. Sammanfattning av de ekonomiska konsekvenserna av miljöpartiet de grönas förslag

I nedanstående tabell sammanfattas de ungefärliga beräknade ekonomiska konsekvenserna av miljöpartiet de grönas förslag. Utgångspunkten har varit att åstadkomma en snabb omedelbar åtstramningseffekt som sedan successivt mildras. Det bör påpekas att i angivna inkomster från skattehöjningar ligger en beräknad konsumtionsminskning.

Åtgärd	Beräknad ekonomisk effekt, miljarder kr. helårseffekt		
	89-07-01	90-01-01	91-01-01
Åtgärder som minskar överhettningen:			
Drivmedels- och kilometerskatter	11.1		
Energiskatter:			
Olja, 200 kr/bkm	2.1		
Kol, 500 kr/ton	1.8		
El, 3 öre/kWh	3.0		
Övrigt, inkl. minskade rabatter	0.6	0.3	
Elskatt läggs om till råvaruskatt		1.8	
Utsläppsskatter			5.0
Förpackningsskatt			1.0
Reklamskatt	0.7		
Aikhol- o tobaksskatt (fr. 89-06-09)	3.4		
Investeringsavgift storstad	0.1		
Miljö- o koll.tr.avg. storstadsområden		2.5	

Åtgärd	Beräknad ekonomisk effekt, miljarder kr. helårseffekt		
	89-07-01	90-01-01	91-01-01
Förändringar som mildrar sociala och regionala verkningar			
Sänkta arbetsg.avg. vård o glesbygd		- 13,3	
Bastillägg		- 2,2	
Dagbarnvårdare eget barn		- 2,0	
Pensioner	- 0,8		
Ökade reseavdrag, glesbygdssöd, p. g. a. höjd bensinskatt	- 1,0		
Miljöinvesteringar, m. m.:			
Järnvägarna		- 1,5	
Regional spårburen trafik		- 0,5	
Minskade väginvesteringar		1,6	
Myndighetsarbete - miljöanslag	- 0,8		
Att användas för sänkt inkomstskatt och miljöinvesteringar 1991			- 12,9
Nettosumma	20,2	- 7,3	- 12,9
D:o ackumulerat	20,2	12,9	0

4. Hemställen

Med hänvisning till det i motionen anförda hemställer vi

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sambanden mellan den ekonomiska politikens inriktning och en medveten politik för miljö- och resurshushållning.

2. att riksdagen avslår regeringens förslag att höja mervärdeskat- ten med 2 procentenheter,

3. att riksdagen avslår regeringens förslag att avskaffa mjölk- subventionerna,

4. att riksdagen avslår regeringens förslag att räntesatsen på alle- manssparkonto i fortsättningen skall beslutas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer,

5. att riksdagen avslår regeringens förslag att höja ATP-avgiften med 2 procentenheter och att sänka folkpensionsavgiften med 2 procentenheter,

6. att riksdagen beslutar höja skatterna på bensin och flygbränsle samt kilometerskatten på sätt som anges i motionen,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att fordonsskatten på bensindrivna fordon bör avskaffas fr. o. m. 1990-01-01, att bensinskatten höjs så att inkomsterna för staten blir oförändrade och att särskilda åtgärder vidtas för kompensation av de delar av glesbygden som i dag har en reducerad fordonsskatt,

8. att riksdagen beslutar höja skatten på olja med 200 kronor per kubikmeter och på kolbränslen med 500 kronor per kubikmeter fr. o. m. 1989-07-01,

9. att riksdagen beslutar att höja skatten på el med 3 öre per kilowattimme fr. o. m. 1989-07-01,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att elskatten omvandlas till en skatt på energiråvaror inkl. vattenkraft från 1990-01-01 på sätt som anges i motionen,

11. att riksdagen beslutar höja skatten på industrigasol, naturgas och fartygsbränsle på sätt som anges i motionen från 1989-07-01,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att energirabatterna för storförbrukare läggs om på sätt som föreslås i motionen,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att miljöavgifter på förorenande utsläpp och avfall införs på sätt som föreslås i motionen,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förpackningsskatter införs på sätt som föreslås i motionen fr. o. m. 1990-01-01,

15. att riksdagen beslutar höja skatten på reklam med 100 % från 1989-07-01,

16. att riksdagen beslutar höja skatten på sprit och tobak med 40 % samt skatten på vin och öl med 20 % fr. o. m. 1989-06-09,

17. att riksdagen beslutar införa en investeringsavgift på 25 % på oprioriterade byggen i storstadsområdena på sätt som anges i motionen,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en miljö- och kollektivtrafikavgift införs i storstadsområdena från 1990-01-01 på sätt som anges i motionen,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att särskilda åtgärder bör vidtas för att mildra verkningarna i glesbygden av höjda bensinskatter,

20. att riksdagen beslutar att sänka arbetsgivaravgifterna i sjukvård, handikapp- och äldreomsorg med 10 procentenheter fr. o. m. 1990-01-01,

21. att riksdagen beslutar att sänka arbetsgivaravgifterna i Norrland, på Gotland och i delar av Värmland, Dalarna och Västmanland fr. o. m. 1990-01-01 på sätt som anges i motionen,

22. att riksdagen beslutar att bostadsbidragen ersätts med bastilllägg för barnfamiljer fr. o. m. 1990-01-01 på sätt som anges i motionen,

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att föräldrar skall ha rätt att få anställning som dagbarnvårdare för eget barn fr. o. m. 1990-01-01 på sätt som anges i motionen,

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att prisökningar på grund av höjning av indirekta skatter på energi, alkohol och tobak enligt denna motion inte skall påverka basbeloppet vid uträkning av pensioner och att pensionstillskottet höjs från 0,48 till 0,5 gånger basbeloppet,

25. att riksdagen beslutar att pensionstillskott skall utgå även till s. k. undantagandepensionärer.

26. att riksdagen avslår regeringens förslag om en utökning av den särskilda skatteutjämningsavgiften och ger regeringen till känna att

en utredning bör göras om den långsiktiga utformningen av den kommunala skatteutjämningen enligt vad som anförs i motionen,

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förslaget till ändrade regler för Allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser skjuts till kommande budgetproposition i januari 1990,

28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förslag till ändringar i utsökningsavgifter skjuts till kommande budgetproposition i januari 1990,

29. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kreditmöjligheterna begränsas på sätt som anges i motionen,

30. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en utredning bör göras om möjligheterna att överföra kilometerskatten till en skatt direkt på dieselbränsle,

31. att riksdagen med anledning av regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om riktlinjer för budgetregleringen,

32. att riksdagen med anledning av regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om riktlinjer för den ekonomiska politiken.

Stockholm den 10 maj 1989

Inger Schörling (mp)

Carl Frick (mp)

Claes Roxbergh (mp)